

Glavni trg 6, 4000 Kranj
uprava 064/222 701, 222 681
blagajna 064/222 681
telefaks 064/223 534
e-mail: presern-gled@s5.net

SLAVOMIR MROŽEK
Policija

Policija

Direktor Prešernovega gledališča

Milan Marinič

Organizacija obiska

Jaka Kurat

Uprava / 064 222 701

Blagajna / 064 222 681

Telefaks / 064 223 534

kazalo

2

Zasedba

3

Vrvohodci absurda

9

Gostje v Prešernovem gledališču

11

Nagrada Zlata paličica

12

Kritike iz predstave Striček Vanja

14

Igralski nastopi v sezoni 1996/97

komedija

SLAVOMIR MROŽEK

Policija

(Policija)

Prevajalec **Uroš Kraigher**

Režiser **Jaša Jamnik**

Dramaturg **Janez Vencelj**

Scenografka in kostumografka **Barbara Matul Kalamar**

Glasba **Gregor Strniša**

Lektor **Arko**

Tine Oman Policijski načelnik

Pavel Rakovec Jetnik, bivši zarotnik, pozneje adjutant

Gregor Čušin k.g. Policijski narednik - provokator

Barbar Vidovič k.g. Žena narednika - provokatorja

Matjaž Višnar General

Uroš Potočnik k.g. Policaj

Inspicent **Robert Kavčič**

Tonski mojster **Marko Koren**

Šepetelka **Milada Varacha**

Garderoberka **Bojana Uzar**

Osvetljevalec **Drago Cerkovnik**

Frizer in masker **Matej Pajntar**

Oderski tehniki **Simon Markelj, Janez Plevnik, Robert Rajgelj**

Slawomir Mrożek

Vrvohodci absurda

Dramaturška razčemba

Slawomir Mrożek se je rodil leta 1930 na Poljskem. Študiral je arhitekturo in novinarstvo. Tako kot večino vzhodnoevropskih avtorjev tudi njegovo delo zaznamuje socialistični politični režim, ki se kaže skozi specifično fabulativno strukturo. Prav *Policija*, igra, ki je nastala v Mrožkovem zgodnjem ustvarjanju na Poljskem, leta 1958, je dramsko delo, ki skozi gledališko igro razkriva in posredno tudi komentira neposredno politično situacijo, v kateri je nastala.

Mrožkova usoda v zgodnjem povojnem času je podobna usodi vseh intelektualcev in umetnikov iz socialističnih držav, ki so si drznili kritizirati tedanji družbeni sistem. Leta 1968 je zapustil Poljsko in od takrat ustvarjal v tujini. Čeravno si je največji sloves ustvaril prav s svojimi dramami, pa je Mrožek deloval tudi kot karikaturist, glasbenik v jazz orkestru, njegovi prvi koraki v literaturo pa so bili v obliki humoresk, esejev in kratke proze, prav tako je poznan tudi ljubiteljem znanstvene fantastike.

Na njegovo dramsko ustvarjanje je precej vplivalo tudi gledališko dogajanje na Poljskem v petdesetih in šestdesetih letih. Konec petdesetih let so na Poljskem smeli uprizarjati Gombrowicza, zato je vpliv njegovih "dramskih grotesknih alegorij" čutiti tudi v Mrožkovi dramatik.

"*Policija*" je eno njegovih zgodnejših del, ki pa kaže že vse značilnosti njegovega poznejšega ustvarjanja.

Ko se skuša Mrožkovo dramatik poopravi v enega od literarno zgodovinskih predalov, se jo običajno opredeli kot dramatik absurda.

Foto: Wojciech Plewinski

Pri tem pa je seveda Mrožkova dramatika nastajala na povsem drugačnih osnovah kot na primer absurd Becketta ali Ionesca. Prav zaradi tega se Mrožkovi običajno nalepi še oznaka "vzhodna oblika".

Obe dramatiki sta si nedvomno podobni. Obe postavljata enostavne, paradigmatične situacije človeka, znotraj katerih se izrisuje brezsmiselnost človeškega bivanja in delovanja. Ta se največkrat kaže v samozadostnosti sistema, oziroma v neodvisnosti bivanja od subjekta. Junaki absurda so ujeti v perpetuum mobile sistema v katerega so postavljeni, pa naj si bodo to skrajne Beckettove situacije, od večnega čakanja do situacije ob koncu civilizacije ali pa Ionescova situacija jezika, kjer jezik deluje kot monstrozni sistem, ki hkrati določa in požira svoje lastne subjekte.

Sistem v Mrožkovi dramatiki se prav tako vzdržuje sam od sebe. Osebe določa predvsem njihov položaj znotraj tega sistema in ne njihova subjektivnost. Tudi temeljna narativna struktura oziroma zgodba sama služi temu sistemu. V Mrožkovi "Policiji" je ta, tako kot skorajda v vsej absurdni dramatiki zelo enostavna, skorajda na ravni skeča. Toliko pomembnejša je zato osnovna situacija iz katere se zgodba izpleta. Policija, ki je ostala brez dela, oziroma policija v državi, kjer so vsi državljani pošteni. Prav v tej situaciji se že kaže njena absurdnost. Kaj je pravzaprav policija? Njena temeljna naloga je, da vzpostavlja nek red, se pravi, da vzdržuje sistem. V ožjem smislu je policija del državnega aparata, ki pa hkrati ta aparat tudi vzdržuje. Pojem policije pa je obenem tudi širši, saj poznamo na primer moralno policijo, ki vzdržuje predvsem moralni, torej etični sistem pri tem pa ni nujno, da je to sploh formalna organizacija oziroma del policije v ožjem smislu.

Taka je tudi pravorečna in pravopisna policija, ki vzdržuje jezikovni sistem in hkrati obstaja prav zaradi tega sistema. Pravorek in pravopis obstajata le v jezikovnem sistemu, ki je trdno določen s pravorekom in pravopisom, čeprav bi bilo sporazumevanje mogoče tudi brez obeh. Enako je tudi policija v ožjem smislu besede vzdrževalec sistema in hkrati sistem sam. Obstajata dve vrsti policije. Prva, ki vzdržuje sistem medsebojnih odnosov - policija, ki temelji na zelo starem sistemu vrednot, ki se tičejo posameznikove nedotakljivosti in lastnine, ki jo lahko strnemo v eno pravilo: Ne škodi drugemu. Takšni sta na primer kriminalna policija in prometniki. Ta je sicer koristna, saj opravi s tistimi, ki so škodili drugemu (in bi torej lahko škodili tudi nam). Vzporedno z njo pa se razvije državni sistem, ki skrbi za to, da se ta policija lahko vzdržuje - se pravi davčni sistem.

Seveda pa si ljudje osnovno pravilo običajno razlagamo: Naj ne škodijo meni. In tudi zaradi tega se razvije državni sistem, katerega namen je razlagati osnovno pravilo in hkrati to razlogo v praksi tudi uresničevati. To pa počne druga vrsta policije, ki jo običajno imenujemo politična policija, ki torej vzpostavlja sistem, znotraj katerega deluje kriminalna policija. Moč politične policije pa je obratno sorazmerna s svobodo razlage osnovnega pravila. Se pravi, da manj kot dopušča razlaga svobode posamezniku, večja je moč politične policije (ki se lahko kaže tudi v neformalnih oblikah). Pri tako striktnih sistemih, kot so totalitarni sistemi, kjer je razlaga zelo omejujoča, kjer torej ena interpretacija - ideologija določa vse plasti družbenega življenja, postane moč politične policije izredno velika. Spomnimo se samo nekaj primerov iz zgodovine: inkvizicija, gestapo,

UDBA, NKVD... Smisel sistema postane ta, da vzdržuje samega sebe in s tem predstavlja nasilje nad posameznikom in hkratno tudi zanika osnovno pravilo iz katerega je izšel.

Kot je na sploh značilno za Mrožkovo in absurdno dramatično nasploh, je v igri Policija osnovna odrska situacija zelo jasna in enostavna. Je skrajna. Se pravi tiste vrste, v kateri se v eni točki zamaje cel svet. Mrožka ne zanima celoten, realistično prikazan sistem. Prikaže samo njegovo esenco, se pravi politično policijo, ki vzdržuje eno samo državotvorno idejo: lepo je biti v državi Infanta in njegovega strica Regenta. Mrožkova policija se ne ukvarja z ničemer razen z oporečniki, kajti v takšnem sistemu je ves ostali kriminal nemogoč, celo več, celo misel na tak kriminal je prepovedana. In če bi že navaden kriminal obstajal, nanj nihče ne sme pomisliti in ga torej pravzaprav ni. Sistem postane perpetuum mobile, ki ga vzpostavlja misel, da je vse lepo in dobro pod vlado smrkavca in njegovega strica, kar je tudi edino, kar sistem počne. Kot tak pa zgubi svoj pravi smisel in le samemu sebi v namen. Situacija, ki jo postavlja Mrožkova igra je torej absurdna že v samem začetku. Policija je bistveni del tega sistema. Absurdnost njene situacije izpostavi Mrožek že v nastavku dogajanja, ko z odhodom zadnjega jetnika policija ostane brez smisla. Smisel sistema obstaja namreč le toliko časa, dokler obstaja posameznik, ki nanj ne pristaja. Celotno v najliberalnejši družbi ima policija smisel le toliko časa, dokler obstaja kriminal. Mrožek pušča vprašanje, ali obstaja družba brez vsakršnega kriminala, ob strani. Osnovna ideologija sistema v igri Policija, da je vse lepo in dobro v deželi Infanta in strica, je pravzaprav misel, da kriminal ne obstaja.

V trenutku, ko vsi pristanejo na osnovno idejo, pa sistem izgubi svojo funkcijo in svoj smisel. A kot nezadržni stroj se požene naprej in si svoj smisel znova ustvari s tem, da policija obtoži samo sebe. Na koncu igre se ponovno vzpostavi sistem znotraj sistema, ki je izgubil smisel. Policija postane sama svoj namen, proizvaja upornike in z aretacijami le teh hkrati opravičuje svoj obstoj, požene se v nesmiselni krog večnega ponavljanja. V igri pa se tudi posameznik pokaže ne le kot upornik proti sistemu temveč tudi del sistema.

Prvi arestant pristane na vlogo v sistemu, provokator pa ravno tako pristane na vlogo jetnika. Tako se tudi celotna igra pokaže kot večna, brezizhodna zanka menjavanj varovancev in varuhov.

Ślawomir Mrozek v začetku besedila sicer prepove iskanje metafor v njegovi igri. Zahteva sprejemanje igre takšne, kakršna je. Glede na čas, v katerem je igra nastala (1958), se kot avtor postavi za obrambni zid izmišljije. Svojo igro postavi kot povsem neodvisno od dejanskosti. Čeprav je v resnici igra komentar in analiza tedanjega totalitarnega režima, ki je deloval v socializmu. Delovanje Mrozkove policije je odsev delovanja močne politične policije in še širše tudi sistema samega - enoidejnega sistema, ki je izgubil svoj smisel in le vzdržuje samega sebe.

Prav gledano skozi realnost, v kateri je nastajal "vzhodnoevropski absurd", se kaže temeljna različnost med obema smerema absurdne dramatike, a se obenem lahko pojasnijo tudi skupne korenine. V družbi, ki je močno nadzorovana, je kritiko mogoče zakriti le za plašč izmišljije, kakor stori tudi Mrozek, obenem pa se kaže skozi tako izmišljijo prav temeljna značilnost celotnega sistema. Misel o družbeni revoluciji v trenutku, ko postane negacija same sebe, se pravi ko se vzpostavi

predvsem kot sistem družbenega enoumja, ostane brez pravega smisla in se zato zaobrne v brezihoden krog, tako kot se zapre tudi Mrožkova policija.

Zahodnoevropska dramatika absurda pa nasprotno nastane skozi pogled na vse filozofske, idejne in umetnostne smeri, skozi katere se ji razkrije celotno bivanje kot zaprti krog, kjer sleherna ideja izgublja smisel. Zato so za razliko od (zgodnjega) Mrožka, Beckettove situacije veliko bolj hipotetične, predpostavljene, prav tako pa je v njegovem besedilu moč zaslediti ogromno citatov, s katerimi polemizira z idejnim kaosom sodobnega sveta.

Mrožkova igra je tako danes drugačna, kot je bila pred štiridesetimi leti. Ni več kritika konkretnega družbenega sistema, temveč je groteska, ki kaže na tanko mejo absurda, po kateri se giblje sodobni svet.

Janez Vencelj

Gostje v Prešernovem gledališču

Gregor Čušin

Leta 1970 rojeni Jeseničan je 1994 diplomiral na AGRFT z vlogami v Shakespearovem Hamletu in Ardnovi igri Živite kot svinje. Policaja je prvič odigral v Partljičevem Štajercu v Ljubljani v MGL, kjer je tudi redno angažiran in je odigral že več vlog:

Moritza v Wedekindovem Pomladnem prebujenju, Burtona v Wilsonovi Zažgi, naslovno v Desetem Račku Milana Jesiha, Girona v Jarryevem Kralju Ubujju ter vrsto drugih vlog (Flisar: Iztrohnjeno srce, Brecht: Galilejevo življenje, Singer: Norci iz Helma, Elliot: Umor v katedrali, Camus: Kaligula). Poleg odrskih desk pa je igral tudi v filmih Felix Boža Šprajca, Ekspres, ekspres Igorja Šterka, Balkanski revolveraši Maje Weiss in Rop stoletja Urše Kos)

Foto: Tone Stojko

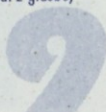

Uroš Potočnik

Rojen je bil leta 1971 v Ljubljani. Potem, ko se je izšolal za veterinarskega tehnika, se je vpisal na AGRFT, kjer je lani tudi diplomiral.

Čprav je igral tudi v gledališču (Smerdjakova v Karamazovih, Peta v Rešenih in Individuumu v Galilejevem življenju v MGLG), pa je več vlog ustvaril v slovenskih filmih: v Maruški in Čamčatki Mitje Novljana, V soju noči Primoža Meška, v Mestu umora Zorana Živuloviča, v Plazi in v Ropu stoletja Urške Kos, Syrii Simona Obleščaka, Striptihu Filipa Robarja Dorina, v Poletni idili in Rodoljubu Tuga Štiglica, Outsiderju Andreja Košaka, in v filmu Pet majskih dni Francija Slaka. V Dramski šoli Barice Blenkuš poučuje improvizacije, ukvarja pa se tudi z glasbo, slikarstvom in pisanjem.

Foto: Lidija Katič

Barbara Vidovič

Barbara Vidovič je absolventka
AGRFT, kjer je svoji diplomski vlogi
izoblikovala v Cocteaujevi monodrami
Človeški glas in kot Pamela v
Anouilhovem Orkestru.
Igrala je tudi na Ptuj, kjer je v Turinjevi
Krčmarici odigrala vlogo Dejanire, v
ljubljski Drami je nastopila kot članica
zboru v predstavi Filoktet in kot Hči
puščave v Svetinovi drami Tako je umrl
Zaratuštra,
V Mojem gledališču v Domu španskih
borcev pa je v otroški predstavi Pepelka
odigrala Jero.

Foto: Blaž Valič

Nagrada zлата paličica

Na Festivalu otroških predstav poklicnih gledališč je žirija dodelila prvo nagrado predstavi Prešernovega gledališča iz Kranja "O tem se ne govori", ki jo je režiral Samo Strelec. Žirija je v obrazložitvi zapisala:

"Prvo nagrado zлата paličica za najboljšo delo v celoti prejme uprizoritev dela več avtorjev O tem se ne govori v izvedbi Prešernovega gledališča iz Kranja. Poleg umetniškega užitka ponuja gledalcem vseh starosti tudi vzgojno poslanstvo."

Prav tako je za vlogo v tej predstavi prejel nagrado za najboljšo moško vlogo tudi igralec Uroš Smolej. "V vseh "podvlogah" je pokazal izjemno igralsko bravuroznost tako v glasovnem kot v telesnem izrazu," je nagrado obrazložila žirija, ki so jo sestavljali igralka Iva Zupančičeva, koreograf Ivo Kosi in režiser Aleš Jan.

Striček Vanja

režija: Mile Korun

Premiera, 11. december 1997

Kritiški odmevi

Gre za predstavo, v kateri navdušuje praktično vse, od imenitnega gladko tekočega in duhovitega prevoda Milana Jesiha, do izredno pregledne in natančne režije Mileta Koruna, ki je z izrednim občutkom za ritem, drobne, pa tudi potujene poudarke in gledališke znake suvereno in premišljeno vodil z gosti okrepljeno igralsko ekipo.

Matej Bogataj, Radio Slovenija

Končno Čehov. Končno predstava, ki vsa zaspasnost in dolgočasnost ruskega podeželja, lenobnost in tragičnost mojstrovih besed s skrbno izdelanimi detajli in dobro igro obda s čudežno avro lepote.

Roman Repnik, Dnevnik

"Prizori iz vaškega življenja", kakor je Čehov podnaslovil svojega Strička Vanja, so v najnovejši slovenski uprizoritvi, ki je zaslužno doživela izjemno zbran, topel in naklonjen odziv premierskega avditorija, znova dokazali že pregovorno univerzalnost krhke in tenkočutne dramatikove odrske govorice ter otipljivo utelesili navdušujočo umetniško inventivnost in ustvarjalno kondicijo njenih odrskih stvarnikov.

Slavko Pezdir, Delo

Tisto, kar zlasti občudovalcu in poznavalcu Čehov v novem Stričku Vanji nemara najprej pade v oči in pride na misel, je nekakšna samoumevnost uprizoritve: ko odstira pajčolane s krhkih usod nesrečnih junakov te do skrajne prefinjenosti rahločutne igre, se v ničemer ne spogleduje s kakimi vsiljivimi inovacijami. Vsa se poraja in razvija iz globokih notranjih pretresov, ki mladane usodno določajo smisel (ali nesmisel) bivanja.

Vasja Predan, Razgledi

nastopi

Igralski nastopi v sezoni 1996/97

igralec in vloga	št. uprizoritev	skupno št.
Peter Boštjančič k.g.		
Jerry (Prevara)	8.	8.
Marjana Brecelj k.g.		
Matrona (To imamo v družini)	19.	19.
Marija Benko k.g.		
Lady Bracknell (Važno je imenovati se Ernest)	23.	23.
Polde Bibičk.g.		
Nikolaj Nikolajevič Rembrandt (Jutri bo lepše)	29.	
Trubar (Trubar)	8.	37.
Rudolf Cerc k.g.		
Burja (Bellin)	6.	6.
Slavko Cerjak k.g.		
John Worthing (Važno je imenovati se Ernest)	23.	23.
Maša Derganc k.g.		
Cecily Cardew (Važno je imenovati se Ernest)	12.	12.
Aljoša Dobovišek k.g.		
Čaroper (Norčije v gledališču)	31.	31.
Miran Kenda k.g.		
Sir Willoughby Drake (To imamo v družini)	19.	19.
Katja Konvalinka k.g.		
Ceres (Bellin)	6.	6.
Tamara Laganin k.g.		
Pamona (Bellin)	6.	6.
Vesna Lubej k.g.		
Maca (Norčije v gledališču)	31.	31.
Helena Maurič k.g.		
Flora (Bellin)	6.	6.
Ivanka Mežan k.g.		
Gospodična Prism (Važno je imenovati se Ernest)	23.	23.
Vlado Novak k.g.		
Robert (Prevara)	8.	8.

Bernarda Oman

Blagorodna Gwendolen Fairfax (Važno je imenovati se Ernest)	23.	
Solange (Služkinji)	19.	
Ema (Prevara)	8.	
Rosemary Mortimore (To imamo v družini)	19.	69.

Tine Oman

Dr. David Mortimore (To imamo v družini)	19.	
Aleksej Ivanovič Miškin (Jutri bo lepše)	29.	
Pastor Chasuble (Važno je imenovati se Ernest)	23.	
Naočnik (Norčije v gledališču)	31.	102.

Boris Ostan k.g.

Gospa (Služkinji)	19.	19.
-------------------	-----	-----

Pavel Rakovec

Ivan Petrovič Jesenin (Jutri bo lepše)	29.	
Lane (Važno je imenovati se Ernest)	23.	
Dr. Hubert Bonney (To imamo v družini)	19.	
Natakar (Prevara)	8.	
Srakoper (Norčije v gledališču)	31.	110.

Darja Reichman

Jane Tate (To imamo v družini)	19.	
Claire (Služkinji)	19.	
Cecily Cardew (Važno je imenovati se Ernest)	11.	
Mica (Norčije v gledališču)	31.	80.

Uroš Smolej k.g.

Leslie (To imamo v družini)	19.	19.
-----------------------------	-----	-----

Janez Škof k.g.

Bill (To imamo v družini)	19.	19.
---------------------------	-----	-----

Aleksander Valič k.g.

Policijski narednik (To imamo v družini)	19.	19.
--	-----	-----

Borut Veselko k.g.

Algernon Moncrieff (Važno je imenovati se Ernest)	23.	23.
---	-----	-----

Rok Vevar k.g.

Bellin (Bellin)	6.	6.
-----------------	----	----

Matjaž Višnar

Dr. Mike Connolly (To imamo v družini)	19.	
Očalnik (Norčije v gledališču)	31.	
Merriman (Važno je imenovati se Ernest)	23.	
Ivan Aleksejevič Nižinski (Jutri bo lepše)	29.	102.

Gledališki list Prešernovega gledališča Kranj,
sezona 1997/98, št. 5

Izdaja Prešernovo gledališče Kranj

© Vse pravice pridržane

Za izdajatelja Milan Marinič.

Gledališki list je uredil Janez Vencelj,

ilustriral Miha Bavec

in oblikovala Aleša Ergaver.

Tisk JAGRAF

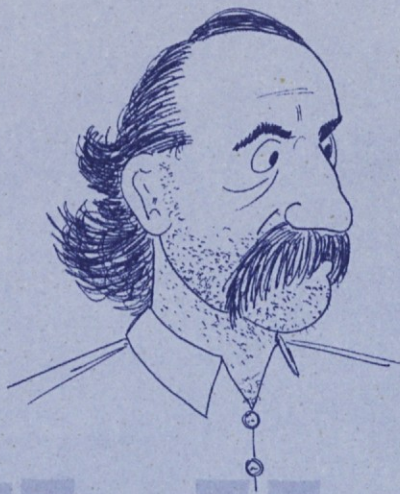
Naklada 1000 izvodov

Kranj, Slovenija, marec 1998

Opravičilo

*Opravičujemo se zaradi napak
pri zapisu avtorjevega imena
pravilno: **Slawomir Mrožek***

PG Kranj

Policijja

